

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" (Nr.7.3.1.0/16/I/001)

IEVADS.

Darba aizsardzības aktualitātes Latvijā mazumtirdzniecības nozarē

Dace Jakimova
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte
2023.

Vidējais darba devēju un darba ņēmēju skaits [1]

	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Vidējais darba ņēmēju skaits, par ko iesniegti darba devēja ziņojumi	826 017	809 531	<u>815 983</u>
Vidējais darba ņēmēju skaits, kas norādīti MUN deklarācijās	73 402	66 814	27 472
Vidējais darba devēju skaits, kas iesnieguši darba devēju ziņojumus	82 584	83 808	88 443
Vidējais darba devēju skaits, kas iesnieguši MUN deklarācijas	35 956	33 075	19 103
Nodarbināto, par kuriem iesniegti darba devēja ziņojumi, vidējie bruto ienākumi, EUR	1 065	1 125	1 244
Nodarbināto neto ienākumi vai ieņēmumi no saimnieciskās darbības, kas norādīti MUN deklarācijās, EUR	530	526	886

[1] Nodokļu maksātāju datu konfidencialitātes nodrošināšanai, ja nozarē vidējais darba devēju vai darba ienākumus saņēmušo nodarbināto skaits ir mazāks vai vienāds ar pieci, informācija par vidējiem darba ienākumiem nozarē netiek sniegta. MUN - Mikrouzņēmumu nodoklis

<https://www.vid.gov.lv/lv/nozaru-vizualizacija>

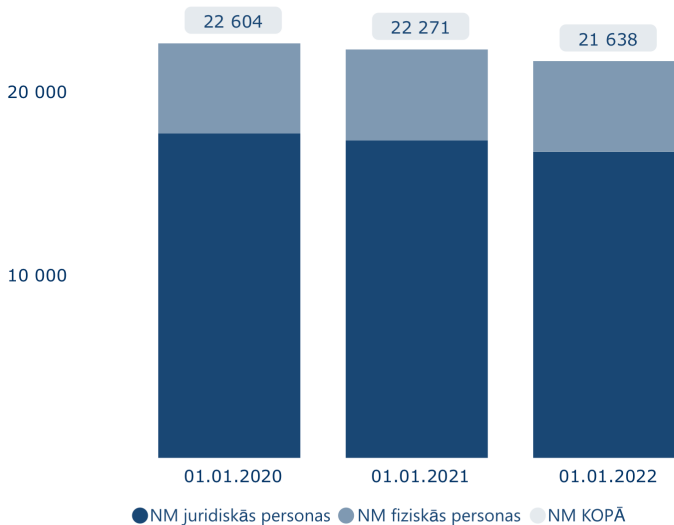
Galvenie raksturojošie rādītāji

IZVĒLNE

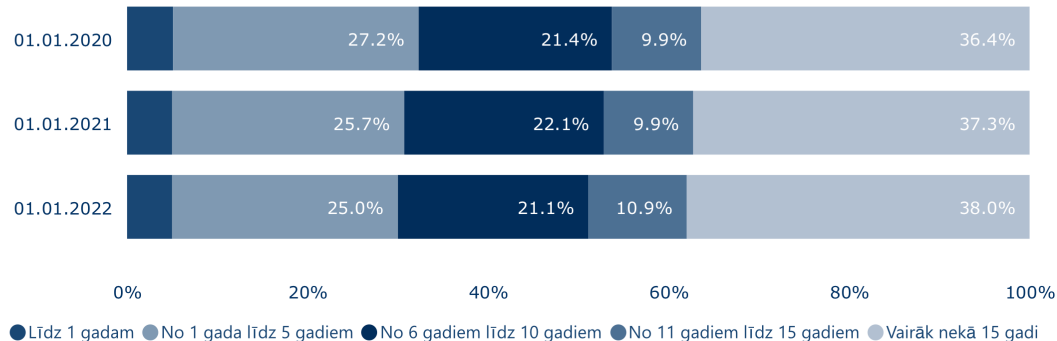
47 Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus

Valsts ieņēmumu dienests

Nodokļu maksātāju skaits

Nodokļu maksātāju - juridisko personu sadalījums pēc darbības ilguma

Vidējais darba devēju un darba ņēmēju skaits [1]

10,5%

	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Vidējais darba ņēmēju skaits, par ko iesniegti darba devēja ziņojumi	88 827	86 944	85 661
Vidējais darba ņēmēju skaits, kas norādīti MUN deklarācijās	3 564	2 848	874
Vidējais darba devēju skaits, kas iesnieguši darba devēju ziņojumus	8 946	8 972	9 167
Vidējais darba devēju skaits, kas iesnieguši MUN deklarācijas	1 581	1 355	563
Nodarbināto, par kuriem iesniegti darba devēja ziņojumi, vidējie bruto ienākumi, EUR	691	710	782
Nodarbināto neto ienākumi vai ieņēmumi no saimnieciskās darbības, kas norādīti MUN deklarācijās, EUR	380	358	580

[1] Nodokļu maksātāju datu konfidencialitātes nodrošināšanai, ja nozarē vidējais darba devēju vai darba ienākumus saņēmušo nodarbināto skaits ir mazāks vai vienāds ar pieci, informācija par vidējiem darba ienākumiem nozarē netiek sniegta. MUN - Mikrouzņēmumu nodoklis

<https://www.vid.gov.lv/lv/nozaru-vizualizacija>

Valsts ieņēmumu dienests

Informācija par darba devēja ziņojumus iesniegušajiem darba devējiem un tajos uzrādītajiem darba ņēmējiem [1]

IZVĒLNE

47 Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus

Darba ņēmēju sadalījums pēc vidējiem aprēķinātajiem darba ienākumiem [2]

Gads	0 EUR	Mazāki par valstī noteikto minimālo darba algu	Valstī noteiktās minimālās darba algas apmērā	No valstī noteiktās minimālās darba algas līdz 700 EUR	No 700 EUR līdz 1400 EUR	Virs 1400 EUR
2019.gads	7.9%	23.9%	3.9%	30.1%	27.9%	6.3%
2020.gads	9.3%	23.5%	3.1%	28.3%	28.8%	7.0%
2021.gads	11.2%	23.4%	4.7%	20.7%	31.3%	8.7%

Darba devēju sadalījums pēc vidējā darbinieku skaita

Gads	Nav darba ņēmēju	No viena līdz pieciem darba ņēmējiem	No sešiem līdz 10 darba ņēmējiem	No 11 līdz 50 darba ņēmējiem	No 51 līdz 100 darba ņēmējiem	No 101 līdz 500 darba ņēmējiem	Virs 500 darba ņēmējiem
2019.gads	1.1%	75.5%	12.5%	8.8%	1.0%	0.9%	0.2%
2020.gads	0.9%	77.2%	11.8%	8.1%	0.9%	0.9%	0.2%
2021.gads	1.0%	78.3%	11.3%	7.5%	0.8%	0.9%	0.2%

Darba devēju sadalījums pēc vidējiem aprēķinātajiem darba ienākumiem

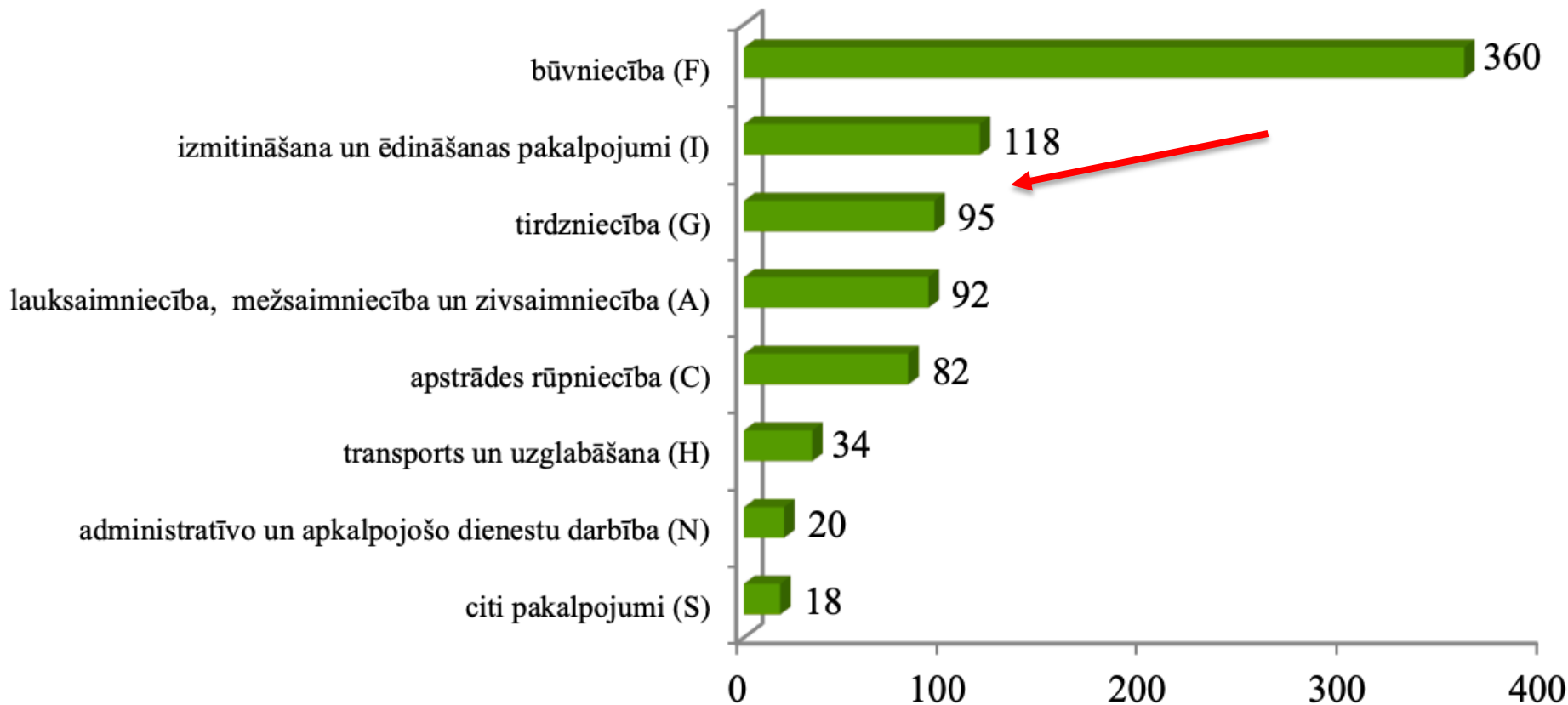
Gads	Darba ņēmēji nav norādīti	0 EUR	Mazāki par valstī noteikto minimālo darba algu	Vienādi ar valstī noteikto minimālo darba algu	No valstī noteiktās minimālās darba algas līdz 700 EUR	No 700 EUR līdz 1400 EUR	Virs 1400 EUR
2019.gads	1.1%	9.8%	59.9%	4.4%	17.3%	6.6%	0.9%
2020.gads	0.9%	13.1%	57.4%	3.7%	16.8%	7.1%	1.0%
2021.gads	1.0%	14.8%	54.3%	6.0%	13.0%	9.4%	1.5%

[1] Nodokļu maksātāju datu konfidencialitātes nodrošināšanai, ja nozarē vidējais darba devēju vai darba ienākumus saņēmušo nodarbināto skaits ir mazāks vai vienāds ar pieci, informācija par nozares darba devēju sadalījumu pēc vidējiem aprēķinātajiem darba ienākumiem netiek sniegta.

[2] Nodarbinātā ienākumi tiek saskaitīti, ja nodarbinātais vienlaikus strādā pie vairākiem darba devējiem.

<https://www.vid.gov.lv/lv/nozaru-vizualizacija>

Nozares, kurās VDI 2021.gadā atklājusi lielāko neregistrēti nodarbināto personu skaitu

avots: VDI 2021.gada darbības pārskats

Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji pēc nodarbināto skaita mazumtirdzniecības nozarē (G.47) (2020).

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR020/table/tableViewLayout1/

Uzņēmumu lielums pēc nodarbināto skaita	Uzņēmumu skaits	Nodarbināto personu skaits
0-1	5 975	4 408
2-9	5 337	18 559
10-19	571	7 617
20-49	226	6 774
50-249	137	14 621
250 +	33	32 857
Kopā	12 279	84 836

Mazumtirdzniecības nozare

Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā (NACE), 2. redakcija

G.47. Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus

47.1. Mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos

47.2. Pārtikas, dzērienu un tabakas mazumtirdzniecība specializētajos veikalos

47.3. Degvielas mazumtirdzniecība degvielas uzpildes stacijās

47.4. Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju iekārtu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos

47.5. Mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos

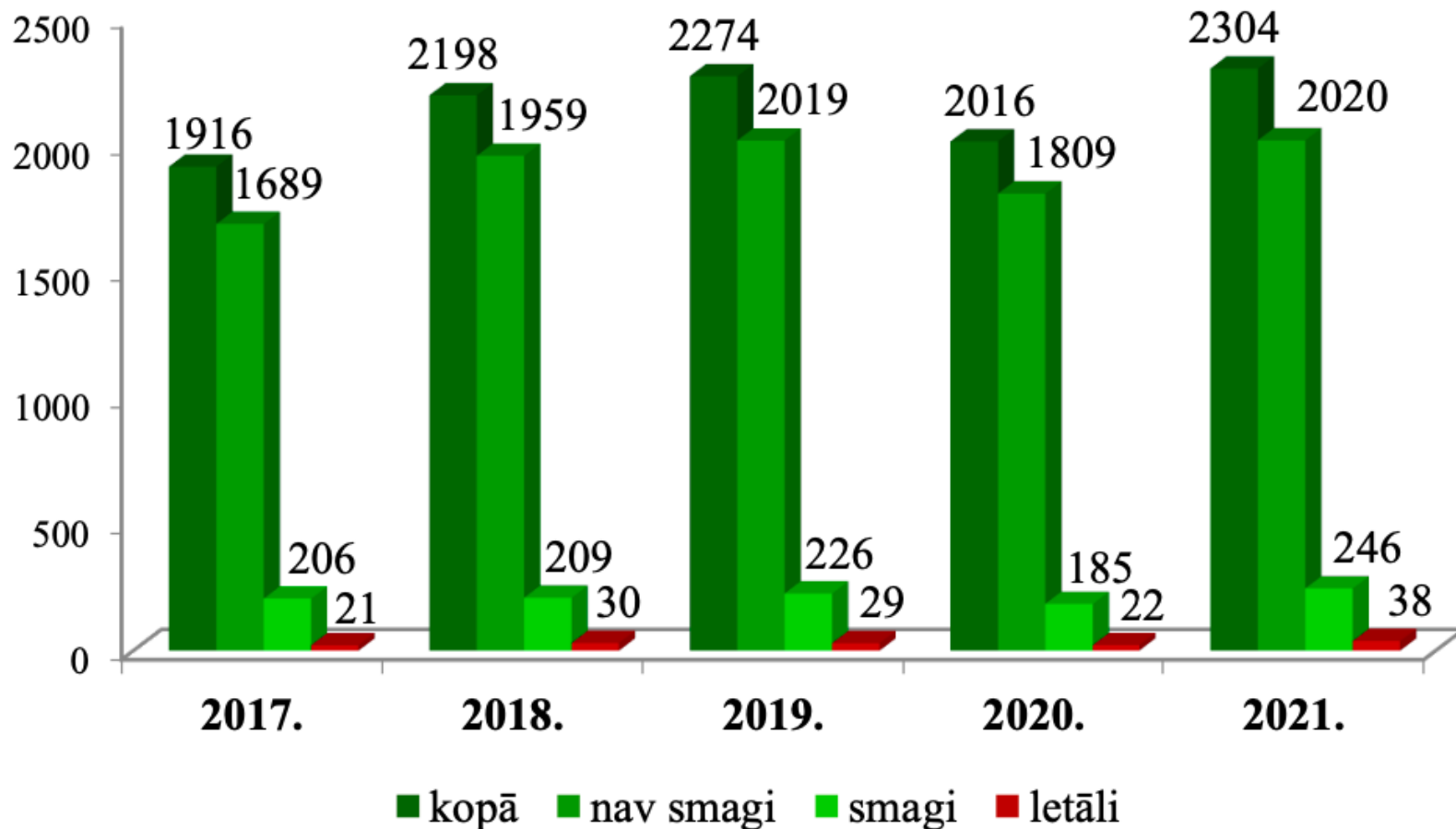
47.6. Kultūras preču un atpūtai paredzētu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos

47.7. Citu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos

47.8. Mazumtirdzniecība stendos un tirgos

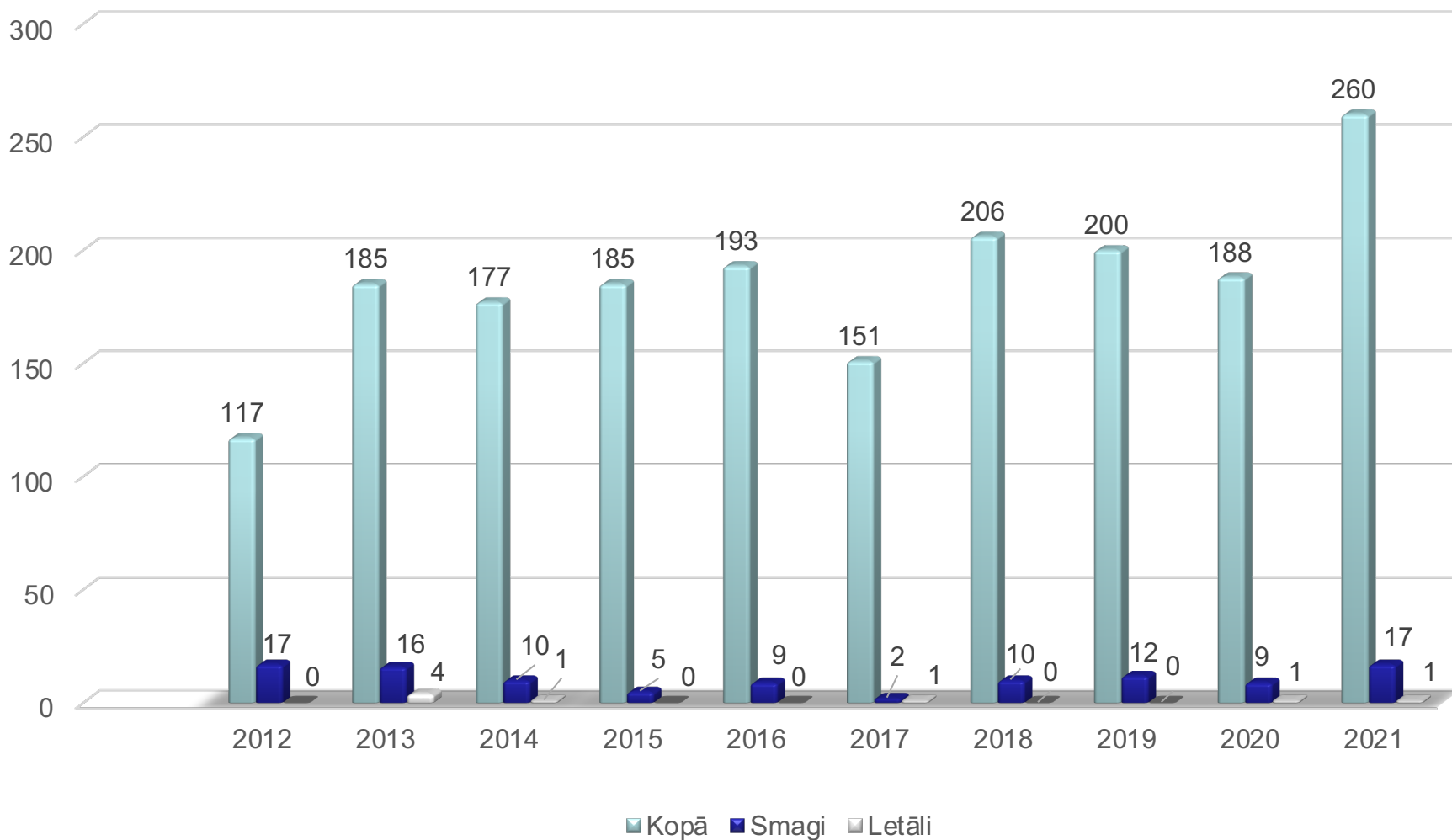
47.9. Mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem

Nelaiemes gadījumos darbā cietušo skaita dinamika (2017. - 2021.)

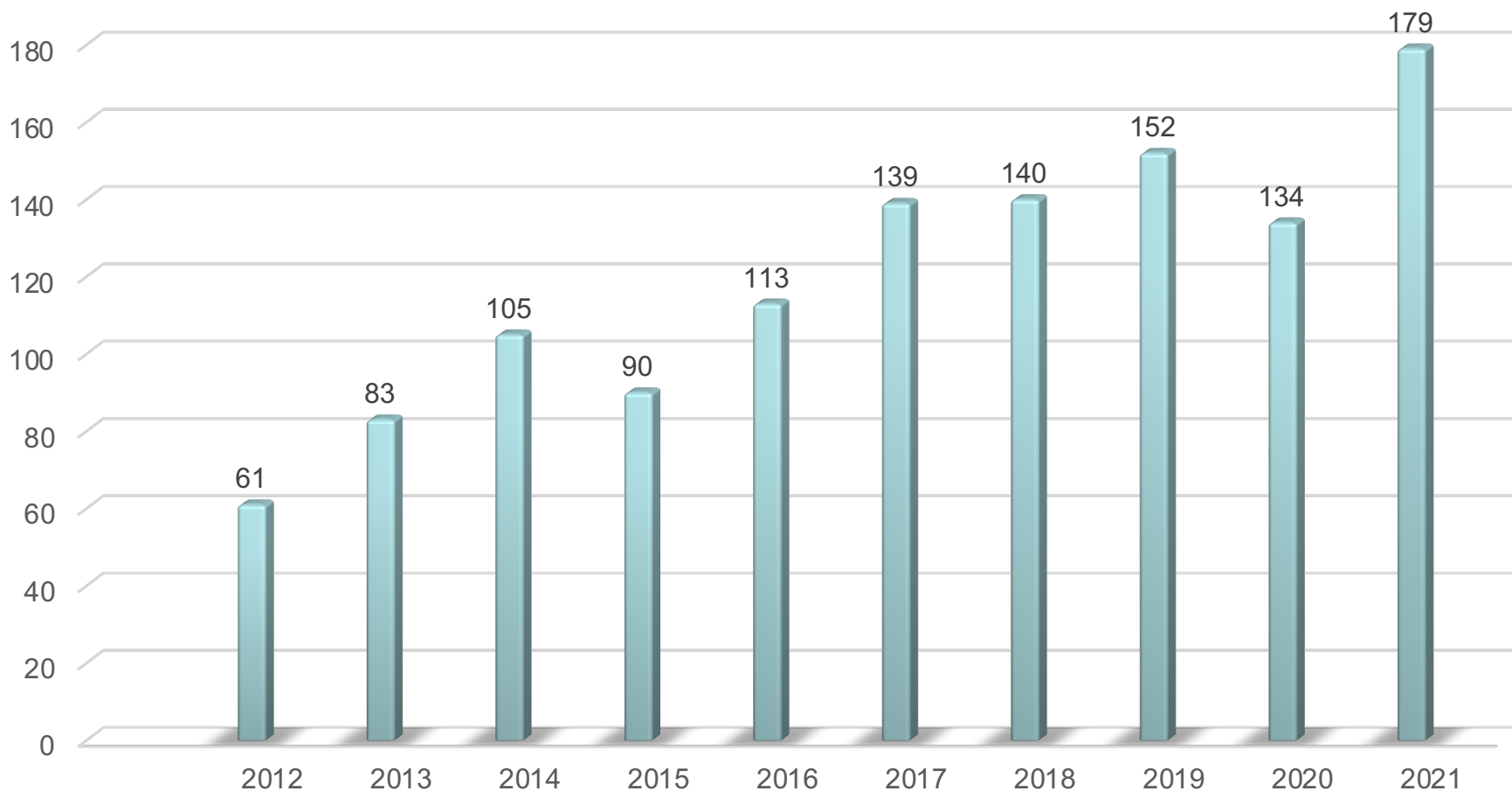

avots: VDI 2021.gada darbības pārskats

Nelaiemes gadījumi mazumtirdzniecībā (G47)

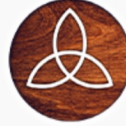
Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits mazumtirdzniecības nozarē (G47)

Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc profesiju grupām atbilstoši profesiju klasifikatoram	2020	2021
PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	216	282
Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	71	119
Tirdzniecības darbinieki	73	<u>99</u>
Individuālās aprūpes darbinieki	56	50
Apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki	16	14

- ❑ 2021. gadā visvairāk pirmreizējo arodslimnieku apstiprināts
 - 1) transporta un uzglabāšanas nozarē (23 %),
 - 2) apstrādes rūpniecībā (18 %)
 - 3) **tirdzniecībā (13 %).**
- ❑ Tirdzniecībā pirmreizēji arodslimība visbiežāk diagnosticēta pakalpojumu un **tirdzniecības darbiniekiem (pārdevējs u.c.) (44 %).**
- ❑ Visbiežāk diagnosticētā arodslimība ir **karpālā kanāla sindroms (63 %)**, kā arī skeleta – muskuļu – saistaudu slimības (dažāda veida artrozes, spondilozes u.c.), kas iegūtas ilgstoši strādājot biomehānisko faktoru ietekmē (darbs piespiedu pozā, atkārtotu kustību darbs, smagumu pārvietošana, darbs ar paceltām rokām u.c.).

avots: VDI
2021.gada darbības
pārskats

STRĀDĀ VESELS

JAUNUMI

EKSPERTI & PADOMI

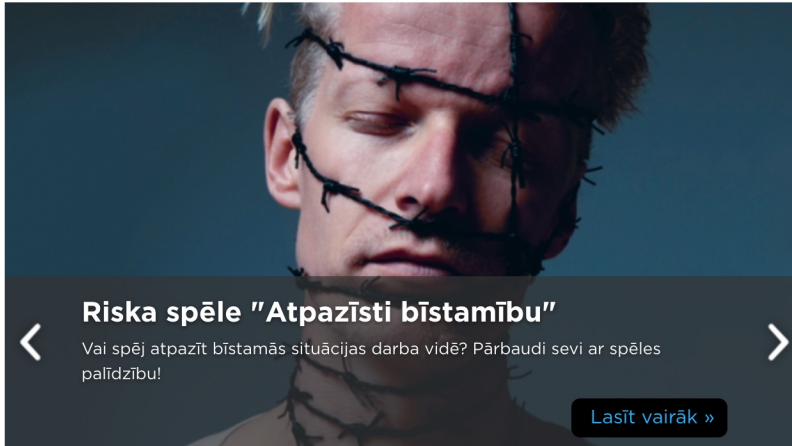
MATERIĀLI

KALENDĀRS

KALKULATORI

LINEĀLS

RISKA SPĒLE

Riska spēle "Atpazīsti bīstamību"

Vai spēj atpazīt bīstamās situācijas darba vidē? Pārbaudi sevi ar spēles palīdzību!

[Lasīt vairāk »](#)

Jaunumi

Aicinām uz konferenci
"Society.Health.Welfare.", Rīgā,
29.-31.martā

[Lasīt vairāk](#)

Eksperta viedoklis

Par "Strādā vesels"

20,7% darbinieku Latvijā ir darba vides izraisīti veselības traucējumi. Mājas lapa "Strādā vesels!" izveidota, lai paaugstinātu nodarbināto un darba devēju izpratni par darba aizsardzību.

[Lasīt vairāk](#)

Twitter plūsma

Tweets from

Meklēt...

Strādā vesels
sociālajos tīklos:

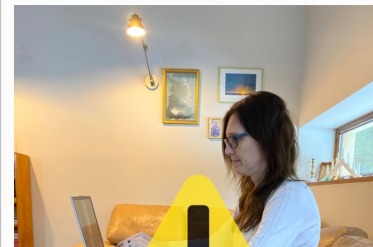
StrādāVesels.lv jautā

Vai Tu pats esi cietis/-usi no emocionālās vardarbības darba vietā?

- Jā, vairākās darba vietās
- Jā, vienā darba vietā
- Nē, neesmu cietis/-usi

[Balsot](#)

Riska spēle

UNIVERSITĀTE

Darba drošības un veselības institūts

[JAUNUMI](#)[EKSPERTI & PADOMI](#)[MATERIĀLI](#)[KALENDĀRS](#)[KALKULATORI](#)[LINEĀLS](#)[RISKA SPĒLE](#)[Strādā vesels](#) / [Materiāli](#)

Materiāli

Šajā sadaļā ir pieejams plašs materiālu klāsts par dažādiem darba aizsardzības jautājumiem. Šeit atradīsiet gan literatūru darba aizsardzības jomas speciālistiem, gan uzskates līdzekļus un informatīvos materiālus darbinieku izglītībai un informēšanai. Visus materiālus variet meklēt pēc to veida (piemēram, plakāti vai grāmatas u.tml.) vai, izmantojot filtru, pēc to tēmas, nozares vai riska faktoriem – izmantojiet zemāk pieejamo filtru.

X Filtrēt

Meklēt...

Riska faktori

- COVID-19
- Apgaismojums
- Azbests
- Balss pārslodze
- Bioloģiskie riski
- Darbs augstumā
- Darbs ar datoru
- Darba un privātās dzīves līdzsvars
- Elektromagnētiskie lauki
- Elektrība
- Ergonomiskie riski
- Jonizējošais starojums
- Kancerogēni
- Ķīmiskās vielas un putekļi
- Mikroklimats
- Optiskais starojums
- Paslīdēšana, pakļūšana, aizķeršanās
- Psihoemocionālie riska faktori
- Reproductīvās veselības riski
- Sprādzienbīstamība
- Traumatisma riska faktori
- Troksnis
- Ugunsdrošība
- Vibrācija

Nozares

- Apsardze
- Biroja darbs
- Būvniecība
- Darbs laboratorijā
- Enerģijas ražošana
- HORECA
- Ieguves rūpniecība un karjeri
- Izglītības iestādes
- Lauksaimniecība
- Kokapstrāde un mēbeļu ražošana
- Ķīmiskā rūpniecība
- Metālapstrāde
- Mežizstrāde
- Pārtikas un dzērienu ražošana
- Poligrāfija un papīra ražošana
- Skaistumkopšana
- Tekstilizstrādājumu ražošana
- Transports un loģistika
- Tirdzniecība
- Udens, atkritumu saimniecība, uzkopšanas darbi
- Veselības aprūpe
- Zvejniecība

Tēmas

- Apmācība
- Arodslimības
- Atkarības darba vidē
- Attālinātais darbs
- Bērni un jaunieši
- Darba attiecības
- Darba aizsardzības sistēma
- Darba aprīkojums un bīstamās iekārtas
- Darbinieki ar īpašām vajadzībām
- Darbinieku iesaiste
- Darba vides iekšējā uzraudzība
- Digitalizācija
- Datu apstrāde
- Drošības zīmes
- Ekonomika
- E-pakalpojumi
- ESF projekts
- Hroniskas slimības un darbs
- Indikatori
- Individuālie aizsardzības līdzekļi
- Jaunie vecāki
- Labas prakses piemērs
- Mazie uzņēmumi
- Mīts

Meklēt...

Strādā vesels sociālajos tīklos:

StrādāVesels.lv jautā

Vai Tu pats esi cietis/-usi no emocionālās vardarbības darba vietā?

- Jā, vairākās darba vietās
- Jā, vienā darba vietā
- Nē, neesmu cietis/-usi

Balsot

Riska spēle

DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS TIRDZNIECĪBAS NOZARĒ

DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS NOLIKTAVU DARBINIEKIEM

DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS MAZUMTIRDZNIECĪBĀ

DARBA AIZSARDZĪBAS PRAKSES STANDARTS MAZUMTIRDZNIECĪBAS NOZAREI

Stop - pārslodze!

Informācija nodarbinātajiem un darba devējiem
Mazumtirdzniecības sektors

www.handlingloads.eu

Eiropas informēšanas un inspicēšanas kampaņa
Smagumu pārvietošana ar rokām 2008

Mīts: Tāda maza peļķīte uz grīdas – nekas jau nenotiks!

Patiesība: Slapja, mitra vai nepareizi uzņemta grīda ir biežs iemesls paslīdēšanai, kas var izraisīt kritienus ar smagām sekām!

Atceries – izlijuši šķidrumi jāsaslauc vai jāsavāc, lai novērstu kritienu risku!

Mīts: Kurš gan neredz vadus uz grīdas?

Patiesība: Pat viegli pamanāmi vadi, kabeļi un citi priekšmeti uz grīdas var novest pie aizķeršanās un pakļupšanas, kas var beigties ar smagiem kritieniem.

Sakārto vadus savā darba vietā un neatstāj uz grīdas neko, kam tur nebūtu jābūt!

SVARĪGĀKIE RISKI, **PĀRDEVĒJA** DARBĀ

Kā rīkoties, lai strādātu DROŠI

Strādājot par pārdevēju, Tevi var apdraudēt dažādi riska faktori!

Fiziska pārslodze

Nepārtraukta staigāšana vai ilgstoša stāvēšana darba vietā, kā arī preču pārvietošana var neatgriezeniski sabojāt Tavas locītavas vai mugurkaulu

Bioloģiskie riski

Pircēji var pārnēsāt dažādas infekcijas slimības, īpaši – gaisa-pilieni infekcijas (piemēram, gripu u. c.)

Nelaiemes gadījumi

- Paslīdēšana un pakļūšana – izlijuši šķidrumi, nepareizi uzkopta grīda, nevietā novietotas vai nokritušas preces var draudēt ar smagiem kritieniem
- Sagriešanās un sadursšanās – saplīsuši stikla iepakojumi var radīt dažādas brūces

Ķīmiskās vielas

- Tīrīšanas līdzekļi satur kairinošas vai kodīgas vielas, tās var ietekmēt Tavu ādu, acis un plaušas
- Ja pārdodamās preces ir ķīmiskās vielas, izlīšanas vai iepakojuma saplīšanas gadījumā tās var apdraudēt Tavu veselību

Lai strādātu DROŠI:

- Darba vietu vienmēr uzturi kārtībā, savāc izlijušus šķidrumus un neatstāj neko lieku uz grīdas vai pārvietošanās ceļā!
- Esī uzmanīgs, savācot saplīsušu stikla iepakojumu!
- Nekad nekāp uz plauktiem un neizmanto iepakojumu vai citus nepiemērotus priekšmetus, lai pakāptos! Izmanto tikai speciāli kāpšanai paredzētus palīglīdzekļus (piem., pakāpienus, kāpnes u. tml.)!
- Izmanto smagumu pārvietošanas palīglīdzekļus (ratņus, pacelājus u. tml.)!
- Lieto neslidošus darba apavus ar zemu papēdi!
- Neuzņem personīgi nelabvēlīgu pircēju attieksmi vai pārmetumus!
- Ievēro personīgo higiēnu (regulāri mazgā rokas u. tml.) un esi informēts par iespējamiem inficēšanās riskiem!
- Ievēro atpūtas pauzes, to laikā pavigro, ievēro veselīgu un kustīgu dzīvesveidu!
- Rūpējies par savu veselību un apmeklē obligātās veselības pārbaudes!

Psihoemocionālie riski

Ātrs darba temps, darbs ar pacientiem, garas darba stundas un augsts atbildības līmenis var radīt paaugstinātu stresa līmeni

SVARĪGĀKIE RISKI, **KASIERA** DARBĀ

Kā rīkoties, lai strādātu DROŠI

Strādājot par kasieri, Tevi var apdraudēt dažādi riska faktori!

Fiziska pārslodze

- Ilgstoša sēdēšana piespiedu pozā var būt iemesls neatgriezeniskam mugurkaula bojājumam
- Ari biežas, atkārtotas roku kustības un preču pārcelšana var neatgriezeniski sabojāt Tavas locītavas un mugurkaulu

Nelaimes gadījumi

- Nekārtība kases zonā var izraisīt krišanas draudus
- Saplīsuši stikla iepakojumi var radīt sagriešanās un saduršanās riskus – asiņojošas brūces

Lai strādātu DROŠI:

- Darba vietu vienmēr uzturi kārtībā, kases zonā neatstāj neko lieku uz grīdas vai zem kases!
- Esi uzmanīgs, savācot saplīsušu stikla iepakojumam
- Neuzņem personīgi nelabvēlīgu pircēju attieksmi vai pārmētumus!
- Ievēro personīgo higiēnu (regulāri mazgā rokas u. tml.) un esi informēts par iespējamem inficēšanās riskiem!
- Lieto neslidošus darba apavus ar zemu papēdi!
- Ievēro atpūtas pauzes, to laikā pavigro, ievēro veselīgu un kustīgu dzīvesveidu!
- Rūpējies par savu veselību un apmeklē obligātās veselības pārbaudes!

Bioloģiskie riski

- Pircēji var pārnēsāt dažādas infekcijas slimības, īpaši – gaisa-pilienu infekcijas (piemēram, gripu, u. c.)
- Rīkošanās ar skaidru naudu var veicināt dažādu infekcijas slimību (tostarp ādas infekciju) pārnešanu

Psihoemocionālie riski

Ātrs darba temps, darbs ar klientiem, garas darba stundas un augsts atbildības līmenis var radīt paaugstinātu stresa līmeni

Latvia test

Latvija

Latviešu

Sākt sesiju

Veikali

Vai Jūs apzināties Jūsu uzņēmumā esošos darba vides riska faktorus, kuru iedarbībai ir pakļauti Jūsu uzņēmuma darbinieki?

Ja nu veikalā notiek nelaimes gadījums darbā? Ja nu darbiniekiem sāp galva, mugura, spranda vai pleci? Darba vides riska novērtējums Jums var palīdzēt atrisināt šīs problēmas.

Darba vides riska novērtējums sastāv no divām daļām - risku atpazīšana un novērtēšana un preventīvo pasākumu noteikšana un veikšana. Šie divi soļi var uzlabot darba vidi uzņēmumā, tāpēc darbinieki var justies labāk un strādāt produktīvāk.

Darba vides riska novērtēšana nav sarežģīta. Tā tikai aizņem laiku, lai atbildētu uz jautājumiem un padomātu, kurš no piedāvātajiem veicamajiem pasākumiem Jūsu uzņēmumā ir piemērotāks. Turklāt darba vides riska novērtēšana ir jāveic vienu reizi gadā, jo to nosaka normatīvo aktu prasības.

Konsultēšanās ar darbiniekiem un viņu iesaistīšana ir būtiska darba vides riska novērtēšanas sastāvdaļa, jo viņi vislabāk pārzina savu darba vietu un savus pienākumus. Viņi var ieteikt arī piemērotākos risinājumus riska samazināšanai vai novēršanai.

OIRA rīks ir piemērots darba vides riska novērtēšanas veikšanai maziem veikaliem vai uzņēmumiem, kuriem ir vairāki mazi veikali, kas izvietoti dažādās adresēs.

<https://www.vdi.gov.lv/lv/oira>